

Nej till EU:s energiunion !

1. Inlägg från EU-kommissionen om en energiunion i EU

I ett inlägg på Brännpunkt den 26 september i år i Svenska Dagbladet söker vice ordföranden i EU-kommissionen Günther H Oettinger utnyttja gaskonflikten mellan Ryssland och Ukraina för att införa en "europeisk energiunion" i EU. "**Kommer Ryssland** att strypa gasen lagom till jul och låta miljoner européer frysa i sina hem? Ingen annan fråga än hotet om en gaskonflikt mellan Ryssland och Ukraina visar så tydligt att EU måste agera enat och minska sitt beroende av externa energileverantörer. Därför är det EU och inte de enskilda medlemsländerna som för de rysk-ukrainska samtalen i Berlin i dag.

Men tanken om en 'europeisk energiunion', som nu stöds av många regeringar och experter, är mer än så."

En sak är EU:s gassamtal med Ryssland och Ukraina om leveranser av rysk gas via Ukraina till flera EU-länder, då transitproblem uppstår beroende på inställda leveranser till Ukraina efter Ukrainas betalningsproblem, gasskulder till Ryssland och konflikter mellan Ryssland och Ukraina om gaspriser. Lösningen är att göra sig mindre beroende av Ryssland.

En annan sak är att skapa en europeisk energiunion i EU där makten över energin flyttas i väsentlig grad från medlemsländerna till Bryssel. Vår självbestämmanderätt ersätts på så vis av överstatlighet. Demokratin inskränks på ytterligare ett område. Energi är mer än en vara som man kan vara utan. Tillgång till säker energi är en grundläggande förutsättning för boende, produktion, konsumtion och folkhälsa och i högsta grad en politisk fråga för demokratin i varje land. Energi är inte blott och bart en vara.

Men från EU-kommissionen hörs en annan signal. "**För det fjärde** handlar det om att utveckla en gedigen energimarknad: Det innebär att regeringarna inte längre får hindra den inre marknaden genom åtgärder för att skydda sin egna marknader och företag. Det betyder även att de ska skapa de bästa förutsättningarna för investeringar och samtidigt skydda utsatta konsumenter."

I Sverige har omistliga naturvärden offrats genom utbyggnaden av våra älvar för tillgång till billig vattenkraft. Därigenom kan elpriserna på en begränsad energimarknad hållas relativt låga för både allmänhet och företag i Sverige i jämförelse med förhållandena på den europeiska kontinenten. Det är en viktig konkurrens fördel som Sverige mister om en gemensam energimarknad skapas och EU tar över kontrollen över en ny "inre marknad". Det finns inte anledning att försätta svensk basindustri som behöver mycket energi som stål- och aluminiumverk, pappers- och annan processindustri i ett mycket sämre kostnadsläge än som behövs. Svenska hushåll skulle knappast finna sig i att svenska elpriser skulle erättas med de betydligt högre europeiska elpriserna. Sverige behöver kunna slå vakt om sina relativt låga elpriser. Sverige måste fortsättningsvis kunna "hindra den inre marknaden genom åtgärder för att skydda sina marknader och företag", för energi är inte blott och bart en vara. När det gäller effektivitet kan Sverige bättre än EU.

I sitt inlägg anförde viceordföranden i EU-kommissionen fem motiv för inrättande av en energiunion i EU. Det fjärde har redan behandlats. Det första handlar om införande av en gemensam planering. Det andra innebär i praktiken en väsentlig inskränkning av vår självbestämmanderätt. "**För det andra** handlar det om verklig samordning: Varje land väljer sina energikällor och det är helt i sin ordning. Men en energiunion innebär att inget land ska kunna lägga

fram lagförslag som radikalt förändrar landets energisystem utan att först rådfråga de andra länderna om vad konsekvenserna skulle bli för dem, och utan att involvera dem i genomförandet. Ingen ska naturligtvis ha rätt att lägga in sitt veto, men en samordning skulle bidra till att undvika störningar och förbättra energitryggheten.”

Det tredje motivet handlar om anpassning till andra förutsättningar än våra. ”**För det tredje** handlar det om gemensamma investeringar. Länderna bör samordna sina investeringsprogram och villkor mycket mer än i dag för att ge investerarna enhetliga och stabila förutsättningar. Anledningen är enkel: I ett väl fungerande energisystem är en säker och robust europeisk infrastruktur av yttersta vikt.”

Det femte motivet handlar om att energiförhandlingsrätten ska överföras från medlemsländerna till Bryssel. ”**För det femte** handlar det om att tala med en röst: Vid stora energiförhandlingar med våra grannländer måste vi förhandla tillsammans – så som vi länge gjort i internationella handelsförhandlingar. Varför skulle det vara annorlunda på energiområdet ? Det är tvärtom ännu viktigare. Medlemsländernas splittring när det gäller South Streamprojektet /en ny gasledning/ är ett exempel på detta. Det måste föras en debatt på EU-nivå som leder till samsyn och ett mandat för kommissionen att förhandla på hela EU:s vägnar. Annars når vi inte optimala resultat.” Att EU-kommissionen skulle nå optimala resultat i ekonomiska sammanhang tyder knappast erfarenheterna från den ekonomiska och monetära unionen på.

Slutsatsen från viceordföranden i EU-kommissionen var: ”Det här kräver ingen ändring av EU-fördragen, utan bara ett fåtal lagar. Tiden är knapp, låt oss sätta igång.”

Men vilka befogenheter har EU på energiområdet ?

2. EU:s delade befogenheter på energiområdet

Unionens befogenhetskategorier och befogenhetsområden regleras i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF) i Lissabonfördraget. Enligt artikel 4 där är Energi ett speciellt befogenhetsområde med delad befogenhet med medlemsstaterna. Se Sieps, Lissabonfördraget Konsoliderad version av EU:s fördrag 11 december 2007, s 46. Enligt artikel 2.6 EUF framgår: ”Omfattningen av och de närmare villkoren för utövandet av unionens befogenheter fastställs i bestämmelserna i fördragen för varje område.”, a. a. , s 46

I avdelning XXI Energi, artikel 194 EUF, framgår EU:s befogenheter på energiområdet som tillkom genom Lissabonfördraget. ”1. Inom ramen för upprättandet av den inre marknaden och dess funktion och med hänsyn till kravet på att skydda och förbättra miljön ska målet för unionens politik på energiområdet vara att i en anda av solidaritet mellan medlemsstaterna

- a) garantera att energimarknaden fungerar,
- b) garantera energiförsörjningen i unionen,
- c) främja energieffektivitet och energibesparingar samt utveckling av nya och förnybara energikällor, och
- d) främja sammankopplade energinät.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av andra bestämmelser i fördragen ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva nödvändiga åtgärder för att uppnå målen i punkt 1. Dessa åtgärder ska beslutas efter det att Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén har hörts.

Åtgärderna ska inte påverka en medlemsstats rätt att bestämma villkoren för utnyttjande av dess energikällor, dess val mellan olika energikällor eller energiförsörjningens allmänna struktur, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 192.2c.

3. Med avvikelse från punkt 2 ska rådet, i enlighet med ett särskilt lagstiftsförfarande, med enhällighet och efter att ha hört Europaparlamentet, föreskriva sådana åtgärder som avses i den punkten när de är av främst fiskal karaktär.”, a. a. , s 127.

Artikel 192.2c EUF inskränker medlemsstaternas självbestämmanderätt beträffande ”c) åtgärder som väsentligt påverkar en medlemsstats val mellan olika energikällor och den allmänna strukturen hos dess energiförsörjning” och föreskriver i så fall att ministerrådet ska besluta. ”2. Med avvikelse från den beslutsordning som anges i punkt 1 och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 114 ska rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande enhälligt, och efter att ha hört Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, besluta om a)...c)... . Men ”Rådet får med enhällighet, på förslag från kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén, besluta att göra det ordinarie lagstiftningsförfarande tillämpligt på de områden som avses i första stycket.” , a. a. , s126

Med Lissabonfördraget gjordes också en ändring av EG-fördragets artikel 100 i Nicefördraget med bäring på ”särskilt om det uppstår allvarliga försörjningsproblem i fråga om vissa varor, särskilt på energiområdet enligt artikel 122.1 EUF. Den fetstilta texten anger vad som tillkom med Lissabonfördraget. ”1. Utan att det påverkar tillämpningen av övriga förfaranden som föreskrivs i fördragen får rådet på förslag av kommissionen **i en anda av solidaritet mellan medlemsstaterna** besluta om lämpliga åtgärder med hänsyn till det ekonomiska läget, särskilt om det uppstår allvarliga försörjningsproblem i fråga om vissa varor, **särskilt på energiområdet.**” , a. a. , s 92.

3. Vad innebär Lissabonfördraget för EU:s befogenheter ? Vad kan sägas om inrättande av en energiunion i EU i förhållande till EU:s befogenheter på energiområdet ?

De befogenheter EU har på energiområdet beror på vad som verkligen är nödvändiga åtgärder för att uppnå målet för unionens politik som anges i allmänna ordalag i fyra punkter utan att åtgärderna ska påverka medlemsstaternas rätt beträffande bestämmandet av villkoren för utnyttjandet av dess energikällor, dess val mellan olika energikällor eller energiförsörjningens allmänna struktur. Men artikel 192.2c ska tillämpas i förekommande fall, dvs åtgärder som *väsentligt* påverkar en medlemsstats val mellan olika energikällor och den allmänna strukturen hos dess energiförsörjning, t ex en sådan avveckling av kärnkraften, och föreskriver då överstatligt beslutsfattande av EU genom ministerrådet. Berört medlemslands regering kan tills vidare hindra ett sådant beslut genom att lägga in sitt veto.

Då allvarliga försörjningsproblem på energiområdet uppstår får ministerrådet på förslag av kommissionen besluta om lämpliga åtgärder.

Energiunionens gemensamma planering och gemensamma investeringar saknas bl a täckning för i Lissabonfördraget. Att utveckla ”en gedigen energimarknad” som innebär att medlemsländer inte längre kan dra fördel av sina fungerande lokala elmarknader så att de relativt låga elpriserna kan bibehållas för sina hushåll och företag är att dra alltför stora växlar på Lissabonfördraget och måste avvisas. Inte heller har politikerna ställt i utsikt att sådana negativa konsekvenser för väljarna skulle bli följden av Lissabonfördraget. Att en Energiunion har högsta prioritet i EU manifesteras av den nya EU-kommissionen med Jean-Claude Juncker som ordförande som godkändes den 22 oktober av EU-parlamentet. I den finns nämligen en särskild viceordförande, Maros Sefcovic, med Energiunionen som uppgift. På frågor från två utskott i EU-parlamentet dessförinnan svarade den tillträdande EU-kommissionären: ”En annan prioritet för Energiunionen måste vara fullbordandet av den inre marknaden för energi under kommande mandat. Detta rör först av allt det fulla genomförandet av existerande lagstiftning. ...

... De är klart att lösningarna måste vara föredragsförenliga och säkerställa äganderätt och öppenhet.” Se EU-palamentets hemsida om utfrågningen av Maros Sefcovic.

Varje förordning, direktiv och beslut från EU som innebär ett steg i bygget av en Energiunion i EU ska avvisas från svensk sida. Skulle en Energiunion ändå komma tillstånd i EU med påföljd av höjda elpriser för hushållen och försämrad konkurrenskraft för svenska företag finns nya skäl för en ny folkomröstning om det svenska EU-medlemskapet.

Nej till EU:s energiunion !

Kaj Lidén
ordf, Folkrorelsen Nej till EU – Botkyrka
www.nejtill.eu.se/botkyrka